

TRAINING-UL COMPORTAMENTAL ÎN FORMAREA PROFESORULUI EFICIENT PENTRU ELEVII DOTAȚI MUZICAL

Tatiana BULARGA, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Rezumat: În articolul de față sînt prezentate pozițiile esențiale ale training-ului orientat spre formarea la viitorii profesori de educație muzicală a comportamentului eficient adecvat trăsăturilor de personalitate specifice elevilor dotați, ceea ce, în ultima instanță, constituie o condiție primordială pentru realizarea potențialului individual al elevilor.

Cuvinte-cheie: *elevii dotați muzical, comportamentul eficient, nevoile dotaților, potențialul muzical.*

Abstract: The present article treats the essential positions of the training aiming at developing an efficient behavior of future teachers of music, who need it to deal with gifted children. It constitutes an ultimate condition necessary to achieve pupils' individual potential.

Keywords: *musically gifted children, efficient behavior, gifted children's needs, musical potential.*

Necesitatea pregătirii speciale a profesorilor pentru clasele cu elevii dotați muzical poate fi argumentată din punctul de vedere a mai multor aspecte. Însă vom menționa unul dintre acestea care este determinant pentru întregul sistem al instruirii/educației copiilor cu necesități muzicale speciale (dotați/supradotați muzical). Astfel, s-a dovedit că prezența gradului ridicat al dotării muzicale, deși identificat adecvat și de timpuriu, nu determină în mod obligatoriu atingerea performanțelor muzical-artistice înalte, deoarece, frecvent, profesorii care nu au nivelul cerut de pregătire nu pot asigura programul educațional adecvat categoriei date de copii, neștiind, totodată, care este specificul comunicării cu așa elevi, trăsăturile de interacționare comportamentală cu aceștia.

Training-ul are drept scop asimilarea de către studenții-profesori de muzică în devenire și profesori actuali de educație muzicală a unui comportament eficient, adecvat trăsăturilor de personalitate specifice elevilor dotați/talentați și nevoilor acestora față de ambianța școlară, a unui comportament care va permite a crea în clasă climatul afectiv favorabil în care elevii dotați/talentați să-și poată dezvolta potențialul, fiind stimulați de către profesor. Training-ul se realizează în cadrul unui șir de ore de laborator în cadrul studiului cursului „Instruirea elevilor dotați muzical”.

Caracterizarea eșantionului-participant la training

Înainte de a prezenta finalitățile programului de asimilare a trăsăturilor comportamentale ale profesorului pentru elevii dotați, care de asemenea pot fi numite însușirile/calitățile eficiente în instruirea/educarea/stimularea dotaților, este oportun a desemna un aspect semnificativ. Așadar, deseori, în contextul vizat apare întrebarea: care trebuie să fie gradul dotării profesorului de muzică implicat în instruirea/educarea elevilor înzestrați cu un potențial aptitudinal ridicat? În procesul formării profesorilor pentru copiii dotați muzical optăm pentru poziția conform căreia un educator bun nu trebuie să aibă, în mod obligatoriu, un grad ridicat al dotării muzicale (acesta constituie doar o însușire dezirabilă), ci trebuie să fie competent în problema identificării, valorificării și dezvoltării potențialului discipolilor săi, să dispună de calitățile comportamentale care vor facilita atingerea de către aceștia a performanțelor deosebite. E ca-zul să se precizeze că finalitățile specifice care se trasează pentru a fi atinse prin intermediul training-ului, înfățișează calitățile personale ale profesorului nu numai de muzică, dar și a profesorilor de alte discipline, ce au de a face cu diverse tipuri de dotare (logico-matematică, lingvistică, spațială etc.).

Finalitățile training-ului

Analiza studiilor de referință în literatura de specialitate ne-a permis să formulăm trăsăturile comportamentale care necesită a fi exercitate eficient de către profesor pentru elevii dotați muzical, după cum urmează:

- *înțelegerea problemelor speciale ale elevilor dotați muzical/talentați pentru muzică;*
- *capacitatea de a încuraja elevii în dificultate;*
- *democrație, respect față de unicitatea fiecărui elev;*
- *amabilitate, sociabilitate;*
- *comportament discret, politicos.*

Conținutul programului de formare

Blocul I de lucrări

Scopul blocului: *formarea la participanții training-ului a competenței de a sprijini nevoile sociale și emoționale speciale ale elevilor dotați.*

Tehnicile aplicate: modelare; brainstorming; discuție; analiză; evaluare a acțiunilor întreprinse de către profesor (student în rolul profesorului); evaluare a efectelor posibile ale acțiunilor profesorului [Babii 2005]; evaluare a performanțelor studentului/profesorului sub aspectul competenței respective.

Desfășurarea lucrărilor blocului

Itemii formativi. În condițiile grupului de studenți/profesorii se modelează situațiile sociale, psihologice și pedagogice de actualizare a nevoilor/problemelor speciale ale elevilor dotați/supradotați:

- situații de actualizare a disincroniilor dintre sferile intelectuală, afectivă, psihomotorie ale elevilor dotați/supradotați (prevenirea desocializării/inadaptării elevilor la condițiile școlii);
- situații de actualizare a sensibilității emoționale ridicate a elevilor supradotați (stări de anxietate, insecuritate, sentiment de izolare, complexe pentru neîndemnarea manuală sau fizică, suferințe că au preocupări diferite de colegii săi de clasă) [Jigău 1994];
- situații de actualizare a sentimentului de înstrăinare și de inferioritate ce au loc datorită diferențelor emoționale și intelectuale ale elevilor.

Procesare formativă (modul de soluționare a problemelor/situațiilor/itemilor). Unul dintre studenți/profesorii se prezintă în rolul profesorului, restul participanților training-ului formează grupul de elevi de o vârstă/clasă anumită (vârsta/clasa se stabilește conform perioadelor extrem de critice în evoluția supradotatului: începutul vieții școlare; preadolescența) exercitând trăsăturile specifice elevilor dotați/supradotați în contextul social și psihopedagogic curricular (în cadrul educației muzicale școlare). În decursul modelat studenții/participanții training-ului pot interveni cu aprecierile, corectările, ideile pe marginea situației formate/modelate și acțiunilor studentului-profesorului. În finele blocului de lucrări are loc evaluarea rezultatelor training-ului realizată de participanții acestuia (vezi *Fișa de evaluare a rezultatelor training-ului* pag. 6).

Blocul II de lucrări

Scopul blocului: formarea la participanții training-ului a capacității de a încuraja elevii în dificultate (de ordin personal-psihologic, social).

Tehnicile aplicate: modelare; brainstorming; discuție; analiză; evaluare a acțiunilor întreprinse de către profesor (student în rolul profesorului); evaluare a efectelor [Babii 2010] posibile ale acțiunilor profesorului; evaluare a performanțelor studentului sub aspectul capacității respective.

Desfășurarea lucrărilor blocului

Itemii formativi. În condițiile grupului de studenți/profesorii se modelează situațiile sociale, psihologice și pedagogice de actualizare a profilurilor diferite de supradotați/talentați [Bets, Neihart 1988] și de stimulare/suținere a acestora:

- modelarea tipului *ascuns* de supradotat/talented și crearea situațiilor sociale și pedagogice de susținere/stimulare a acestui tip de elevi (elevii cu nevoie puternică de apartenență a grupului, care însă, neavând încredere în propriile capacități, le ascund);
- modelarea tipului de *supradotat/talented care renunță* și crearea situațiilor sociale și pedagogice de susținere/stimulare a acestui tip de elevi (elevii care abandonează studiile, ignorând propria dotare).

Procesare formativă (modul de soluționare a problemelor/situațiilor/itemilor). Unul dintre cursanți se prezintă în rolul profesorului, restul participanților training-ului sînt antrenați în procesul formativ în felul următor: se alege un cursant, care va juca rolul celui sau altui tip de elev dotat/talented (ascuns sau care renunță) exercitînd caracteristicile specifice acestui tip, iar ceilalți creează condițiile psiho-sociale nefavorabile pentru asemenea elevi. Scopul studentului-profesor constă în corectarea atmosferei psiho-sociale create și în remedierea însușirilor nedorite ale tipurilor actualizate de elevi dotați/talentați. În decursul modelat studenții/participanții training-ului pot interveni cu aprecieri, corectări, idei pe marginea situațiilor modelate și a acțiunilor cursantului-profesor. În finele blocului de lucrări are loc evaluarea rezultatelor training-ului realizată de participanții acestuia (vezi: *Fișa de evaluare a rezultatelor training-ului* pag. 6).

Blocul III de lucrări

Scopul blocului: formarea la participanții training-ului a stilului democratic de instruire, a respectului față de unicitatea fiecărui elev și a comportamentului politic.

Tehnicile aplicate: modelare; brainstorming; discuție; analiză; evaluare a acțiunilor întreprinse de către profesor (cursant în rolul profesorului); evaluare a efectelor [Babii 2010] posibile ale acțiunilor profesorului; evaluare a performanțelor studentului sub aspectul capacităților respective.

Desfășurarea lucrărilor blocului

Itemii formativi. În cadrul lucrărilor sînt modelate situațiile educaționale cu prezența multiplelor/diverselor manifestări creative specifice elevilor supradotați/talentați (manifestări creative neuzuale de comportament; expuneri, caracterizări, replici, propuneri, asociații originale, ieșite din comun), care deseori, la prima vedere, n-au referință directă la conținutul situației educaționale modelate (tema lecției, subiectul activității muzical-artistice, conținutul obiectivului înaintat de către student-profesor).

Procesare formativă. Repartizarea rolurilor/funcțiilor în cadrul acestui bloc de lucrări este similară cu blocurile precedente. De la cursant-profesor se cere:

- de a discrimina tangențele expunerilor, răspunsurilor, propunerilor originale ale elevilor (cursanților în rolul elevilor) cu subiectul lecției/secvenței de lecție;
- de a efectua legăturile dintre producțiile/ideile originale ale elevilor și domeniul muzical - artistic/subiectul secvenței modelate de lecție, de a direcționa demersurile originale ale elevilor (cursanților în rolul elevilor);
- de a manifesta respect față de fiecare elev și față de inițiativele creative ale acestuia.
Evaluarea efectului formativ se realizează după modalitate lansată în blocurile anterioare de lucrări.

Blocul IV de lucrări

Scopul blocului: asimilarea comportamentului amabil, discret, politicos.

Tehnicile aplicate: modelare; brainstorming; discuție; analiză; evaluare a acțiunilor întreprinse de către profesor (student în rolul profesorului); evaluare a efectelor [Babii 2010] posibile ale acțiunilor profesorului; evaluare a performanțelor studentului sub aspectul capacităților respective.

Desfășurarea lucrărilor blocului

Itemii formativi. În cadrul blocului în față sînt modelate situațiile sociale, psihologice și pedagogice de prezență a problemelor specifice ale dotaților/supradotaților (vezi Blocul I de lucrări), de actualizare a trăsăturilor nedorite ale profilurilor diferite de supradotați/talentați (vezi Blocul II), de prezență a manifestărilor creative neuzuale de comportament.

Procesare formativă. Repartizarea rolurilor/funcțiilor în cadrul acestui bloc de lucrări este similară cu blocurile precedente. Totodată blocul IV încheie ciclul lucrărilor training-ului și de la cursanți se cere a aplica în complex capacitățile și competențele formate anterior (în cadrul blocurilor precedente de lucrări).

Evaluarea rezultatelor training-ului

Calitățile/trăsăturile comportamentale formate în cadrul lucrărilor de laborator sînt evaluate prin metoda de observare a comportamentului. În calitate de observatori se prezintă participanții training-ului (observare și evaluare reciprocă), care înscriu rezultatele observărilor într-o fișă specială (după J.B.Hansen și J.F.Feldhusen).

Fișa de apreciere a comportamentului profesorului elevilor dotați muzical

Profesorul (studentul în rolul profesorului): _____

Clasa/vîrsta (modelată): _____

Criteriile observate: _____

_____

_____

Scala de apreciere:

4 puncte - deosebit

3 puncte - satisfăcător

2 puncte - necesită perfecționare

1 punct - nesatisfăcător

Bibliografie:

1. Babii, V., *Eficiența educației muzical-artistice*, Chișinău, Editura „Elena-V.I.”, 2005.
2. Babii, V., *Teoria și praxiologia educației muzical-artistice*, Chișinău, Editura „Elena-V.I.”, 2010.
3. Golu, M., *Introducere în psihologie* / M.Golu, A.Dicu, București, Editura Științifică, 1972.
4. Havârneanu, C., *Cunoașterea psihologică a persoanei*, București, Editura Polirom, 2000.
5. Jigău, M., *Copiii supradotați*, București, Editura Știință și Tehnică, 1994.
6. Zisulescu, Șt., *Aptitudini și talente*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971.